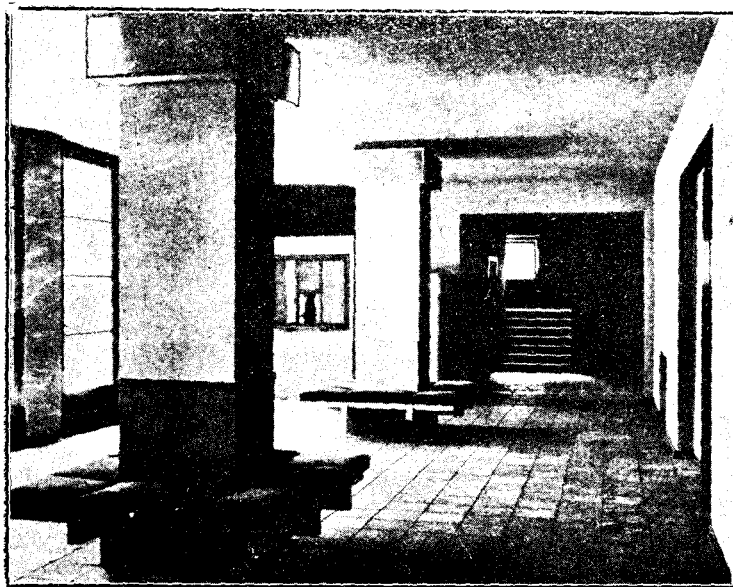

CONTIMPORANUL

INTERIORUL

BRUNO TAUT: Interior.

MANUAL DE LOCUINȚĂ MODERNĂ

Cereți o odaie de toaletă în plin soare, una din cele mai mari încăperi ale apartamentului, vechiul salon de pildă. Un perete întreg din ferestre deschizându-se, dacă se poate, pe o terasă pentru băi de soare: spălător de porcelan, scaldătoare, dușuri, aparate de gimnastică.

Camera alăturată: garderoba unde vă veți îmbrăca și desbrăca. Nu vă desbrăcați în odaia voastră de culcare. Este mai puțin curat și se face o dezordine penibilă. În dulap cereți placarde pentru rufe și haine, nu mai înalte de 1 m. 50, cu sertare, agățătoare, etc.

Cereți o sală mare în locul tuturor saloanelor.

Cereți pereții goi în odaia voastră de culcare, în sala cea mare, în sala de mâncare.

Caziere în pereți vor înlocui mobilele, cari costă scump, ocupă locul și necesită întreținere.

Pretindeți suprimarea staffelor (ornamente de gips, N. R.), și a ușilor cu pătrate tăiate pieziș, cari sunt de foarte prost gust.

Dacă puteți, puneți bucătăria în mansardă, ca să evitați mirosurile.

Cereți proprietarului vostru, drept compensație pentru staffe și tapete, să vă instaleze lumina electrică, cu rampe ascunse sau difuzoare.

Cereți vacuumul.

Nu cumpărați decât mobile practice și niciodată decorative.

Mergeți în vechile castele să vedeți prostgustul marilor regi.

Puneți colecțiunile voastre în sertare sau caziere.

Aveți respectul profund al adevăratelor opere de artă.

Cereți vazistas la ferestrele tuturor odăilor voastre.

Învățați-vă copiii că nu se poate locui o casă, decât atunci, când lumina e abundentă, când parchetele și pereții sunt netezi.

Pentru a întreține bine parchetele, suprimați mobilele și covoarele orientale.

Inchiriați apartamente pe jumătate decât acelea cu care v'au obișnuit părinții voștri. Gândiți-vă la economia gesturilor voastre, a ordinilor voastre și a gândurilor voastre.

LE CORBUSIER-SAUGNIER.

INTERIORUL

Omul clădește cu unicul scop: de a crea interiorul. Școlile și academiile au ucis, prin formule, însăși intenția, scopul clăditului, căci majoritatea arhitecților, armați cu diplome, n'au cea mai modestă noțiune despre interior.

Pseudo-arhitecții de azi știu să picteze nuduri, să sculpteze ornamente, să aquareleze fațade.

Arhitectura este însă numai și numai arta de a vedea în spațiu. Există spațiul limitat de planuri — pereți: INTERIORUL, iar ca o urmare a interiorului, volumul: EXTERIORUL.

Puterea de creație a arhitectului se rezumă în aptitudinea de a vedea spațial, de a concepe spațiul limitat și a trage dintr'insul toate consecințele în volumul exterior.

Interiorul modern proporționează, după scop, înălțimea și mărimea încăperilor.

Economia și utilitarismul au creat necesitatea micilor înălțimi, cari prin contrast crează un efect spațial mai bogat și dau interiorului o intimitate specifică.

Estetica nouă, simplă, ca și cerințele igienice, preconizează înlăturarea tapetelor, perdelelor, covoarelor, tablourilor și cer pereți zugrăviți după scop și împrejurări.

Interiorul, loc de odihnă, cere claritate. Ochiul vrea dintr'o privire să cuprindă tot spațiul.

Încăperca modernă cere mobilă mică, cât de joasă și puțină. Pereți și plafoane unitar tratate.

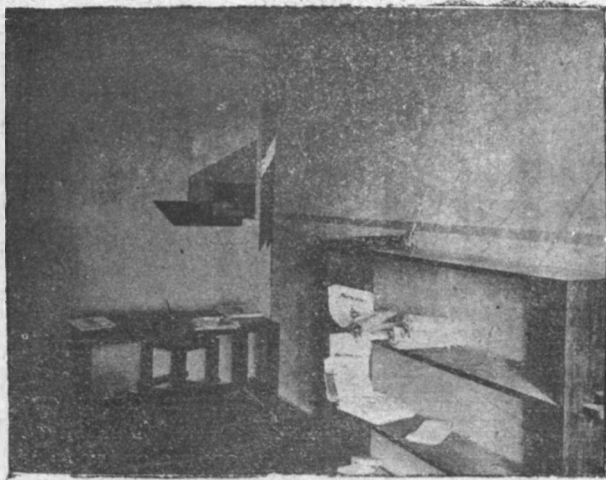
Ferestrele de lumină și ventilație pot fi așezate lângă plafon.

Corpurile de lumină artificială vor fi așezate în locul unde sunt mai utile, fără a se ține seamă de axialitate.

Mobila noastră searbădă și plină de înflorituri trebuie, prin adăugiri de invenții utile și un maxim de simplificare, să realizeze maximul de confort.

În arta nouă, utilitatea, scopul, va dicta ultima formă, care va fi și frumoasă cu prisosință.

MARCEL IANCU.

M. IANCU: Interior de Redacție.

CONTRA REALISMULUI

Am stabilit, cel puțin mi se pare că am stabilit, că omul cel mai real, — există numai ceea ce lucrează — este acela, care vrea să fie sau care vrea să nu fie creatorul. Numai, că acest om, pe care în felul lui Kant îl putem numi *numenic*, acest om volitiv și ideal, această idee-forță, trebuie să trăiască într'o lume fenomenală, rațională, în lumea aparențelor, care e a acelor care se proclamă realiști. Și el trebuie să viseze viața, care e un vis. De acolo, din ciocnirea acestor oameni reali, unii cu ceilalți, se ivește deodată tragedia și comedia, nuvela și *nivola*. Dar realitatea este realitatea intimă. Ea nu e constituită nici prin frize, nici prin decoruri, nici prin costum, peisaj sau mobilier, nici prin citațiuni marginale, nici... Comparați Sigismond (Veron din Calderon: „Viața e un vis”, N. R.) și Don Quichotte, cari au visat amândoi viața. Realitatea în viața lui Don Quichotte nu sunt morile de vânt, ci uriașii. Morile erau fenomene, aparențe; uriașii erau numenici și substanțiali. Visul, el e viață, realitate, creațiune. Credința după Sf. Paul, nu e decât substanța lucrurilor nădăjduite și ceea ce se nădăjduiește e vis. Și credința e sursa realității, pentru că ea este viața. A crede este a crea.

Odiseea, această epopoe, care este un roman și un roman real, foarte real, este oare ea mai puțin reală, când ne povestește minuni de vise, pe care un realist le-ar exclude din arta sa?

Da, cunosc cântecul criticilor cari mi-au atacat romanele, denumindu-le: romane *à thèse*, romane filosofice, simbolice, concepte personificate, eseuri în formă dialogată... și celelalte.

E bine. Un om, un om real, care vrea să fie sau care vrea să nu fie, e un simbol și un simbol se poate face om. Și tot astfel un concept.

Un concept poate deveni persoană.

Cred că o hiperbolă voește, — da, voește — să atingă. asymptotul său și nu isbutește și că geometrul, care ar simți această voință desnădăjduită al uniunei hiperbolei cu asymptotul său ne-ar reprezenta această hiperbolă, ca o persoană și încă o persoană tragică.

Cred, că elipsa vrea să aibă două focare. Eu cred în tragedie sau în romanul binomului lui Newton. Numai nu știu dacă Newton l-a simțit. Criticii tratează orice ca concept pur sau entitate fictivă.

Te asigur, cititorule, că dacă Gustave Flaubert a resimțit, cum s'a spus, simptome de otrăvire când scria, adică atunci când creia pe acel al Emmei Bovary — în acest roman, care trece ca exemplarul romanelor și al romanelor realiste — când Augusto Pérez al meu, la pagina 287 din *Niebla* gemea în fața mea, în mine mai degrabă:

„dar vreau să trăesc, don Miguel, vreau să trăesc, vreau să trăesc...” — simțiam că mor.

„E, fiindcă tu însuși ești Augusto Perez!” mi se va spune. Dar nu! Toate personagiile mele roma-

INTERIORUL

Omul clădește cu unicul scop: de a crea interiorul. Școlile și academiile au ucis, prin formule, însăși intenția, scopul clăditului, căci majoritatea arhitecților, armați cu diplome, n'au cea mai modestă noțiune despre *interior*.

Pseudo-arhitecții de azi știu să picteze nuduri, să sculpteze ornamente, să aquareleze fațade.

Arhitectura este însă numai și numai arta de a vedea în spațiu. Există *spațiul limitat* de planuri -- pereți: INTERIORUL, iar ca o urmare a interiorului, volumul: EXTERIORUL.

Puterea de creație a arhitectului se rezumă în aptitudinea de a vedea spațial, de a concepe *spațiul limitat* și a trage dintr'însul toate consecințele în volumul exterior.

Interiorul modern proporționează, după scop, înălțimea și mărimea încăperilor.

Economia și utilitarismul au creat necesitatea micilor înălțimi, cari prin contrast crează un efect spațial mai bogat și dau interiorului o intimitate specifică.

Estetica nouă, simplă, ca și cerințele igienice, preconizează înlăturarea tapetelor, perdelelor, covoarelor, tablourilor și cer pereți zugrăviți după scop și împrejurări.

Interiorul, loc de odihnă, cere claritate. Ochiul vrea dintr'o privire să cuprindă tot spațiul.

Încăperea modernă cere mobilă mică, cât de joasă și puțină. Pereți și plafoane unitar tratate.

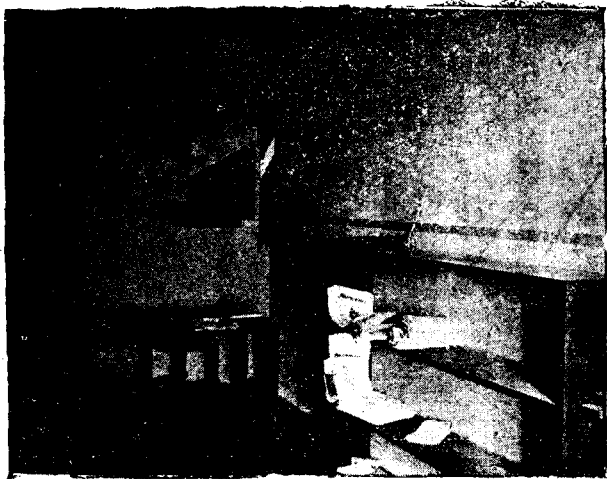
Ferestrele de lumină și ventilație pot fi așezate lângă plafon.

Corpurile de lumină artificială vor fi așezate în locul unde sunt mai utile, fără a se ține seamă de axialitate.

Mobila noastră searbădă și plină de înflorituri trebuie, prin adăugiri de invenții utile și un maxim de simplificare, să realizeze maximul de confort.

În arta nouă, utilitatea, scopul, va dicta ultima formă, care va fi și frumoasă cu prisosință.

MARCEL IANCU.

M. IANCU: Interior de Redacție.

CONTRA REALISMULUI

Am stabilit, cel puțin mi se pare că am stabilit, că omul cel mai real, -- există numai ceea ce lucrează -- este acela, care vrea să fie sau care vrea să nu fie creatorul. Numai, că acest om, pe care în felul lui Kant îl putem numi *numenic*, acest om volitiv și ideal, această idee-forță, trebuie să trăiască într'o lume fenomenală, rațională, în lumea aparențelor, care e a acelora care se proclamă realiști. Și el trebuie să viseze viața, care e un vis. De acolo, din ciocnirea acestor oameni reali, unii cu ceilalți, se ivește deodată tragedia și comedia, nuvela și *novela*. Dar realitatea este realitatea intimă. Ea nu e constituită nici prin frize, nici prin decoruri, nici prin costum, peisaj sau mobilier, nici prin citațiuni marginale, nici... Comparați Sigismond (Veron din Calderon: „Viața e un vis”, N. R.) și Don Quichotte, cari au visat amândoi viața. Realitatea în viața lui Don Quichotte nu sunt morile de vânt, ci uriașii. Morile erau fenomene, aparențe; uriașii erau numenici și substanțiali. Visul, el e viață, realitate, creațiune. Credința după Sf. Paul, nu e decât substanța lucrurilor nădăjduite și ceea ce se nădăjduiește e vis. Și credința e sursa realității, pentru că ea este viața. A crede este a crea.

Odiseea, această epopee, care este un roman și un roman real, foarte real, este oare ea mai puțin reală, când ne povestește minuni de vise, pe care un realist le ar exclude din arta sa?

*

Da, cunosc cântecul criticilor cari mi-au atacat romanele, denumindu-le: romane *à thèse*, romane filosofice, simbolice, concepte personificate, eseuri în formă dialogată... și celelalte.

E bine. Un om, un om real, care vrea să fie sau care vrea să nu fie, e un simbol și un simbol se poate face om. Și tot astfel un concept.

Un concept poate deveni persoană.

Cred că o hiperbolă vorbește, -- da, vorbește -- să atingă asymptotul său și nu izbutește și că geometrul, care ar simți această voință desnădăjduită al uniunei hiperbolei cu asymptotul său ne-ar reprezenta această hiperbolă, ca o persoană și încă o persoană tragică.

Cred, că elipsa vrea să aibă două focare. Eu cred în tragedie sau în romanul binomului lui Newton. Numai nu știu dacă Newton l-a simțit. Criticii tratează orice ca concept pur sau entitate fictivă.

Te asigur, cititorule, că dacă Gustave Flaubert a resimțit, cum s'a spus, simptome de otrăvire când scria, adică atunci când creia pe acel al Emmei Bovary -- în acest roman, care trece ca exemplarul romanelor și al romanelor realiste -- când Augusto Pérez al meu, la pagina 287 din *Niebla* gemea în fața mea, în mine mai degrabă:

„dar vreau să trăesc, don Miguel, vreau să trăesc, vreau să trăesc...” -- simțiam că mor.

„E, fiindcă tu însuși ești Augusto Pérez!” mi se va spune. Dar nu! Toate personagiile mele roma-

Comun...
 tului M. Iancu, știut publicului ca
 pictor și desenator. Dovada vi-
 talității acestei arte, o face însăși
 biruința ei în domeniul utilului.

Comun...
 mobilierului și a decorației inte-
 rioare după legile spațiului inclus.
 Observăm că, în mai toate con-
 strucțiile noi, arhitectul și-a limi-

nesce, toți protagoniștii, pe care i-am creat, i-am scos din sufletul meu, din realitatea mea intimă, care este un popor întreg. Dar că ei ar fi eu însumi, asta este altceva. Cine sunt eu însumi? Cine e acela care semnează Miguel de Unamuno? Unul din personagiile mele, foarte simplu, una din creaturile mele, unul din protagoniștii mei.

Și acest ultim eu, intim și suprem; acest eu transcendent, — sau imanent — cine este? Dumnezeu știe... Poate, chiar Dumnezeu...

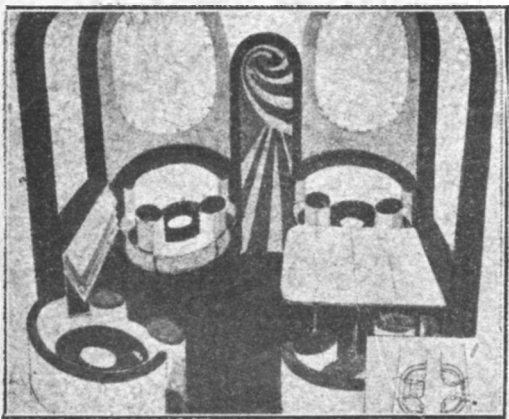
Dacă vrei, cititorule, să crezi persoane, protagoniști tragici, comici sau romanesci, nu acumulezi trăsăturile, nu te încapățâna să observi exteriorul acestora, cari trăiesc cu tine, ci amestecă-le printre ei, excită-i dacă poți, iubeste-i mai ales și așteaptă ziua, — care poate să nu vie niciodată — când vor produce, desbrăcat de orice, sufletul sufletului lor; — acela, care vor să fie într'un strigăt, într'o faptă, într'o frază. Prinde acest moment, cufundă-te și lăsa-l să se desvolte ca un germen, să devie în tine personajul veritabil, într'adevăr real.

Poate vei isbuti a ști mai bine decât amicul tău Jean sau amicul tău Thomas, cine e acela, care vrea să fie Jean sau care vrea să fie Thomas, sau acela, care fiecare dintre ei nu vrea să fie.

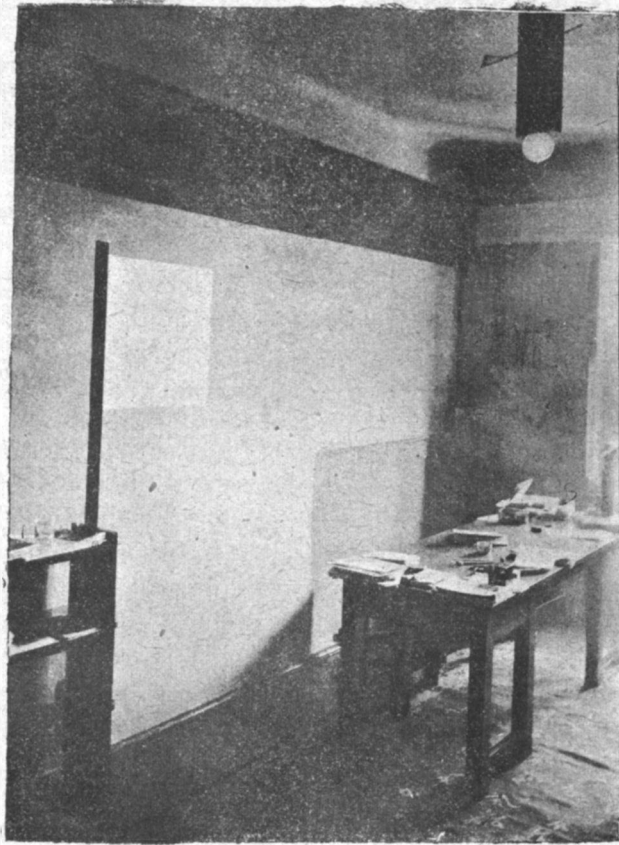
Balzac nu era un om de lume și nu-și petrecea timpul luând notițe despre cele ce vede la ceilalți, sau despre cele ce auzia. Purtă lumea în el.

Este că, fiecare om uman poartă în el cele șapte virtuți și cele șapte păcate capitale opuse; este orgolios și umil, lacom și sobru, depravat și cast, invidios și caritabil, avar și darnic, leneș și silitor, ciudod și răbdător. El scoate din sine tiranul ca sclavul, criminalul ca sfântul, Cain ca Abel.

Nu spun, că Don Quichotte și Sancho sunt din aceeași obârșie pentru că nu se opun unul altuia. Don Quichotte era *sanchopancesc* și Sancho Pancha era quichottesc, cum cred că am dovedit-o în Viața lui Don Quichotte și a lui Sancho. Cu toate că se poate întodeaună găsi cineva, care să-mi obiecteze că Don Quichotte-ul și Sancho-ul cărții mele nu sunt acci ai lui Cervantes. Ceeace e deasupra oricărei bănuieli. Căci nici Don Quichotte, nici Sancho nu sunt din Cervantes, nici din mine; ei sunt din toți acci, cari îi creiază și recreiază. Mai bine zis, ei sunt din ei

E. PRAMPOLINI: (Roma), Cabine d'avion.

M. IANCU: Biron.

însăși, și noi, când îi contemplăm și creiăm, noi suntem din ei.

Bieții oameni, cari se tem de tragedie, aceste umbre de oameni, cari citesc, ca să nu vadă, sau ca să omoare timpul — le-ar trebui omorită eternitatea — dacă întâlnesc un om într'o tragedie, comedie sau un roman, nimic mai mult decât un om sau o femeie, nimic mai puțin decât o femeie întreagă, iată-i că se vor întreba: „Dar de unde a scos acest autor lucrul ăsta?” La care nu se poate răspunde decât într'un fel: „Din tine? Nu!”. Și cum nu l-a scos din el, din el omul cotidian și crepuscular, e inutil de a i-l prezintă: el nu va recunoaște un om. El e capabil de a-l numi simbol sau alegorie. Această ființă cotidiană, această aparență, care evită tragedia, nu e visul meu, al unei umbre, care este numele, dat de Pindar, omului. El va fi cel mult umbra unui vis, cum spunea Passo. Căci acel, care este visul unei umbre, care are conștiința de-a fi, care suferă și vrea să fie sau să nu fie, acela va fi un personaj tragic, capabil de a creia și recreia în sine personajii tragice — sau comice — capabil de-a fi romancier, adică: poet; capabil de-a gusta un roman, adică: un poem.

MIGUEL DE UNAMUNO.

MIȘCAREA LITERARĂ
 director Liviu Rebreanu

nesce, toți protagoniștii, pe care i-am creat, i-am scos din sufletul meu, din realitatea mea intimă, care este un popor întreg. Dar că ei ar fi eu însumi, asta este altceva. Cine sunt, eu însumi? Cine e acela care semnează Miguel de Unamuno? Unul din personagiile mele, foarte simplu, una din creaturile mele, unul din protagoniștii mei.

Și acest ultim *eu*, intim și suprem: acest eu transcendent, — sau immanent — cine este? Dumnezeu știe... Poate, chiar Dumnezeu...

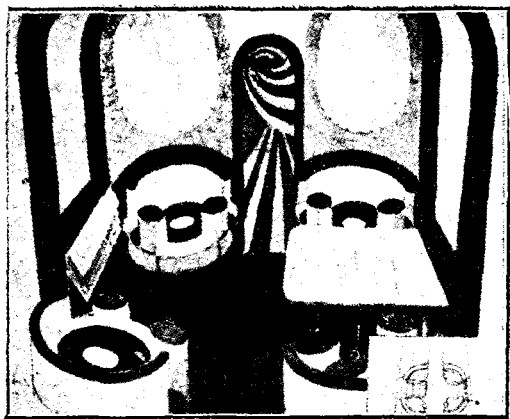
Dacă vrei, cititorule, să crezi persoane, protagoniști tragici, comici sau romanesci, nu acumulează trăsăturile, nu te încapățâna să observi exteriorul acelor, cari trăiesc cu tine, ci amestecă-le printre ei, excită-i dacă poți, iubeste-i mai ales și așteaptă ziua, — care poate să nu vie niciodată — când vor produce, desbrăcat de orice, sufletul sufletului lor; acela, care vor să fie într'un strigăt, într'o faptă, într'o frază. Prinde acest moment, cufundă-ți și lasă-l să se desvolte ca un germen, să devie în tine personajul veritabil, într'adevăr real.

Poate vei isbuti a ști mai bine decât amicul tău Jean sau amicul tău Thomas, cine e acela, care vrea să fie Jean sau care vrea să fie Thomas, sau acela, care fiecare dintre ei nu vrea să fie.

Balzac nu era un om de lume și nu-și petrecea timpul luând notițe despre cele ce vede la ceilalți, sau despre cele ce auzia. Purtă lumea în el.

Este că, fiecare *om uman* poartă în el cele șapte virtuți și cele șapte păcate capitale opuse; este orgolios și umil, lacom și sobru, depravat și cast, invidios și caritabil, avar și darnic, leneș și silitor, ciudoz și răbdător. El scoate din sine tiranul ca sclavul, criminalul ca sfântul, Cain ca Abel.

Nu spun, că Don Quichotte și Sancho sunt din aceeași obârșie pentru că nu se opun unul altuia. Don Quichotte era *sanchopaucesc* și Sancho Pancho era quichottesc, cum cred că am dovedit-o în Viața lui Don Quichotte și a lui Sancho. Cu toate că se poate întotdeauna găsi, cineva, care să-mi obiecteze că Don Quichotte-ul și Sancho-ul cărții mele nu sunt acci ai lui Cervantes. Ceeace e deasupra oricărei bănuieli. Căci nici Don Quichotte, nici Sancho nu sunt din Cervantes, nici din mine: ei sunt din toți acci, cari îi creiază și recreiază. Mai bine zis, ei sunt din ei

E. PRAMPOLINI: (Roma), Cabine d'avion.

M. IANCU: Bîrou.

însăși, și noi, când îi contemplăm și creiăm, noi suntem din ei.

Bieții oameni, cari se tem de tragedie, aceste umbre de oameni, cari citesc, ca să nu vadă, sau ca să omoare timpul — le-ar trebui omorită eternitatea — dacă întâlnește un om într'o tragedie, comedie sau un roman, nimic mai mult decât un om sau o femeie, nimic mai puțin decât o femeie întreagă, iată-i că se vor întrebă: „Dar de unde a scos acest autor lucrul ăsta?” La care nu se poate răspunde decât într'un fel: „Din tine? Nu!”. Și cum nu l-a scos din el, din el omul cotidian și crepuscular, e inutil de a i-l prezintă: el nu va recunoaște un om. El e capabil de a-l numi simbol sau alegorie. Această ființă cotidiană, această aparență, care evită tragedia, nu e visul meu, al unei umbre, care este numele, dat de Pindar, omului. El va fi cel mult umbra unui vis, cum spunea Passo. Căci acel, care este visul unei umbre, care are conștiința de-a fi, care suferă și vrea să fie sau să nu fie, acela va fi un personaj tragic, capabil de a creia și recreia în sine personajii tragice — sau comice — capabil de-a fi romancier, adică: poet; capabil de-a gusta un roman, adică: un poem.

MIGUEL DE UNAMUNO.

MIȘCAREA LITERARĂ
director Liviu Rebreanu

BELGIQUE

LA POÉSIE NOUVELLE

Lès l'armistice et sous l'impulsion donnée par les novateurs étrangers de nombreuses revues d'avant-garde apparaurent dans notre pays. On ne vit jamais peut-être dans l'histoire de nos lettres une telle effervescence.

Ici, comme ailleurs, les novateurs ne sont pas encouragés.

Géo Charles dit dans „Montparnassé” :

„De grands aïnés, comme Verhaeren, avaient disparu, les plus purs poètes de la quarantaine et au-delà: Giraud, Max Elskamp, Séverin, Prosper Avidot, s'étaient éloignés de la vie littéraire. Ceux qui ne voulaient pas se résigner à être enterrés vivants, Crommelynck, Baillon, Pan Offel avaient gagné Paris où le succès leur avait aussitôt souri. La canaille bourgeoise sonnait l'hallali autour des hauts talents de Eeckhond et de Picard”.

Telle était la situation.

*

A Anvers la revue „Lumière” (Roger Avermaete, Armand Henneuse, Bob Claessens, Cantré), se maintint trois ans. Colaboration internationale.

„Ca Ira” se créa une réputation. „Sélection” documente également.

„7 Arts” à Bruxelles, a depuis 3 ans atteint la notoriété par la valeur et la lucidité de ses articles. Effort dirigé vers l'architecture qui, en Belgique, moins qu'en Hollande naturellement, a déjà quelques réalisations intéressantes. (V. et P. Bourgeois, Chenoy, Monier, K. Maes, Flouquet, Casteels...).

„La Bataille littéraire”, „Het Overzicht” (Berckelaers et Peeters) Bouwkunde, „La lanterne Sourde”, „Le disque Vert” (Franz Hellens, Michaux, etc.), Ruimte, de Driehoek eurent en français ou en flamand un rôle dans les mouvements d'art contemporain. A Liège: „Le libre Essor” et „Créer” de Pétronio qui dirigea en Hollande „La Revue du feu”; „Anthologie du Groupe Moderne d'Art (Constant de Horion, Darimont...) servirent la même cause. L'„Art libre” de Paul Collin visa à plus de connaissance internationale. „Europe” à Paris continue aujourd'hui cette action. Paul Vanderborght publie une „Anthologie”: „La Poesie d'esprit nouveau” — Fierens—Gevaert organise à l'étranger des manifestations d'art moderne et aide bien la propagande.

On peut juger de l'ampleur du mouvement, direct, sûr comme une crue.

La jeune génération reprit les échanges intellectuels interrompus par la guerre.

Une force brûla parci parlà sur le pays, rencontra les mêmes ennemis. Pour beaucoup son originalité fut effrayante donc révolutionnaire et calomniée.

Quelques caractéristiques poétiques: répercussion dans la sensibilité et l'intelligence des paysages industriels, amplification cérébrale des objets et des situations humbles, aventure de la rue, du véhicule,

de l'édifice, philosophie scientifique, nouvelles données psychologiques, etc.

Pierre Bourgeois édité „80 Compositions lyriques” et la *Foi du Doute*.

Hymne à l'air

*J'ai découvert une chose prodigieuse
Comme on signale un reflet dans une boiserie
à mes sens, j'ai révélé
l'air
cet impalpable et cet universel,
cet habituel et ce rare.*

Gravité lyrique. Nouvelles équations sensibles. Leon Chenoy dans Equinoxe, Poèmes vers une clarté, Le Feu sur la Banquise se montre psychologue original. Un tableau repose de temps en temps:

*Mais plus intenses encore
les soirs aux électricités mauves.
Colliers de réverbères.
aigrettes multicolores
arabesques mouvantes
lumières.*

Bob Claessens image la scène contemporaine Paul Fierens interprète les spectacles quotidiens. Le jazz tente R. Goffin. Paul Neuhuys publie une „Anthologie de la Jeune poésie”, „Le Zèbre handicapé”, etc. Charles Plisnier à travers certaines influences est plus tragique. (La guerre des Hommes — Le sang fleurit). Le port et l'océan entrent dans une légende. (Marcel Loumaye — „Le Port”).

MILITA PETRAȘCU: Sala de lectură.

*„La cathédrale proche
Unit son bourdon sourd
Au cri de cuivre des bateaux;
Et l'on dirait dans le brouillard, avec l'écho,
Que c'est du port que vient le sanglot de la cloche
Et que la sirène rugit au plus haut de la tour.
Par moments, on ne sait plus, dans la brume où
Si c'est le bloc pesant d'un bateau qui s'ébranle
Ce regard nage
Ou si c'est le temple lui même, ancré la par les
âges
Qui va prendre le large et tremble.*

Subtiles connexions de Géo Norge (27 poèmes incertains).

„La caravane des réverbères
se chuchote de bouche en bouche
un peu de lueur”.

Evocations de Paul Panderborght:

„Et je ne sais trop pourquoi
J'étonne ici l'hôtelier
A dessiner sur les vitres
De longs paquebots qui fument...”.

Il faudrait citer, à des titres divers: Casteels, Pan Heck, de Bongmé, de Hauleville, Desmeth, C. Goemans, Grégoire, Guiette, Habaru, Hellens, Kochnitsky, Lecomté, Van Dooren, Pétronio, Pansaert, Verboom, Bélot du Dy et beaucoup d'autres.

Ceci n'a rien d'anthologique. A peine une présentation. Et les revues accueillante. (Thyrse. Flandre littéraire — Renaissance d'Occident de Maurice Gauchez). Et les écrivains flamands? Paul Van Ostayen (Music hall — Het Signaal-Bezitte Stad).

Duco Perkens (Roerend Bezit-Kwartier per dag illustratie van Jozef Peeters).

Seuphor (Carnet Bric à Brac — Te Parys in Trombe Wenduyne aan Zee — Couverture par Peeters).

Burssens (Piano).
etc.

On peut évidemment induire une esthétique et constater les déchets.

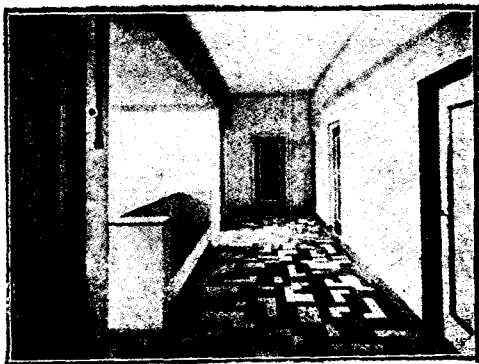
Aujourd'hui les cadences sont continentales (conférer Ivan Goll „Anthologie des Cinq Continents). Quelle importance ont les ferments de notre coin du monde? On y trouve les pures caractéristiques parisiennes mais aussi une personnalité. Dada eut peu d'écho.

Il semble que le vrai destin soit tout d'équilibre et de solidité.

De grandes collectivites nous entourent. Un sol riche permet l'usine et l'édifice. Ajoutons une puissante colonie africaine. Une intellectualité différente se prépare. Temps spéciaux. Pathétisme de société en transition.

Que ceci vaille un salut à tous ceux que tente le drame de la création.

GEORGES LINZE.

J. P. Oud și Thea R. Daesburg:
Sanatoriu din Nordwijk.

EN BELGIQUE

UN MANIFESTE

GEORGES LINZE & son esthétique nouvelle du paysage

Il est aisé de se moquer d'un mouvement nouveau. — D'ailleurs il s'en lève tant de tous côtés qu'on a plus le courage ni de les analyser, ni de les mépriser complètement, — & qu'on préfère ordinairement sourire avec une prétentieuse indulgence. — Mais ce qu'on oublie trop souvent, c'est que tout mouvement, quelque déséquilibré qu'il paraisse, part ordinairement d'un fondement vrai. — De là il s'élève jusqu'à s'imposer à l'attention de beaucoup. — Mais il est comme une maison qu'on voudrait faire de briques uniquement, sans admettre le bois, le fer & le mortier: il est élevé sur un fondement & prétend ne tenir compte que de ce seul fondement, à l'exclusion de tous les autres.

Voici Georges Linze, & voici son „paysage inventorié” qui porte en sous-titre: esthétique & lyrisme du paysage.

Les écrits de Georges Linze sont intensément clairs & précis. — Dès la première phrase, la synthèse nous est donnée: „J'oppose au bois le PARC”. Georges Linze réprovoque l'amour conventionnel que nous avons pour la nature sauvage & pour son désordre. — Il veut que la puissance cervicale, qui régit déjà les sentiments intérieurs de l'homme, entraîne dans le même rythme ordonné ce qui entoure l'homme: nature & constructions, de façon que l'on en arrive à un résultat analogue — je dis analogue — à celui de Byron qui disait:

I live not in myself, but I become
portion of that a round me”.

Pour illustrer ceci, reproduisons une phrase de Linze: „Mon parc: projection entre mes murs de clôture, de mon hymne intime”. Il établit donc un rapport entre ce qui est en lui & ce qui l'entoure, de même que veut le faire Rabindranath Tagore, mais en choisissant une voie directement opposée à celle du poète Hindou: Tagore va à la nature; Linze veut que la nature vienne à lui. Pour Linze, nous ne sommes plus fonction de la nature: „Nous entrons dans l'espace, nous, comme un bateau cerveau-pilote”. Linze en arrive au centre principal de son système quand il dit:

„Il y a donc une solution double:

1° Croire à la force créatrice humaine & animale (la ville, la machine, le barrage, le nid);

2° Admirer la nature.

On peut partir de l'un des termes & arriver à l'autre.

Leur mariage est plus rationnel”.

Ceci ouvre une grande fenêtre: „Leur mariage est plus rationnel Donc; régler le paysage & en même temps sentir intimement le paysage. — J'ai songé au poète René Verboom & à ses Collines. — Verboom sent en fonction du paysage & le paysage lui apparaît comme une chose ordonnée & géomé-

trique. — Il a comme sentiment naturel la foi dans la force créatrice du cerveau & il admire la nature comme un vieux maître peintre du moyen-âge.

Faut-il dire que cette façon de raccorder tout à l'homme & à son cerveau est une extériorisation de l'égotisme? Ce n'est pas ainsi qu'il faut conclure. Il faut dire: cette compréhension est très belle car elle donne la preuve d'une grande confiance en soi, d'un grand respect de soi-même & de ses propres oeuvres.

Cependant l'oeuvre de Linze (et de ses amis car il existe un groupe entier rallié autour de lui) est unilatérale. — Malgré toutes les théories, la nature dérégulée & chaotique & belle subsiste. — Il y a autre chose que l'organisation par l'esprit humain.

N'empêche que le „Paysage inventorié” est digne de plus que d'une lecture superficielle.

Gommaire VAN LOOY.

P. S. — Parallèlement à ce mouvement de Linze (dont le centre est à Liège), se développe le mouvement du journal SEPT ARTS à Bruxelles, avec comme protagonistes principaux les deux frères P. & V. Bourgeois.

N.R.—Nous ouvrons notre enquête sur le poésie mondiale, par la Belgique: car ce sont ses poètes qui, à commencer, avec Verhaeren, nous ont révélé la beauté du monde moderne.

C'est en effet lui qui nous parle passionnément, pour la première fois de ce que le préjugé didactique excluait du lyrisme: la cérébralité, le mécanique et le réalisme surnaturel de notre époque. — On lui a découvert, depuis, un devancier: Walt Whitman. Mais ce fut plus tard, et trop tard.

La parole est aujourd'hui à M. Georges Linze, — aux poètes, peintres et constructeurs de Liège et de Bruxelles: imbus de modernisme parce qu'ils en ont la tradition.

V.

PORT

**l'ennui des crues lenteurs se pose sur ta poitrine
quai largement ouvert aux fines indécences
pavé de gros morceaux de soleil
soleil brisé aux carrefours des eaux**

**des eaux les riantes veines
veines de vent inconstant
es mâts dressent vers la chair des nuages
des menaces multiformes dissimulées sous les robes des anges**

**bleu est le ciel dans le travail des marins
les cordes dec âges tendues entre leurs mains
l s départs risqués vers de bégayants langages
entre leurs mains qui sèment des signaux l'étrange langage**

**grincez roues dentées dans la bouche des mers
le long de la chaîne qui nous lie à la côte
aux chaudes odeurs des produits d'exportation et d'amour
je t'attends à la porte du sourire à la porte du jour**

**la lumière du jour s'allume à tes lèvres
vernies par le souriant avantage de ce jour
et tes lèvres s'allument à l'éclat des syllabes
qui s'échappent aux lumineuses défaillances de tes lèvres**

Tristan Tzara

M. IANCO: Redaction.

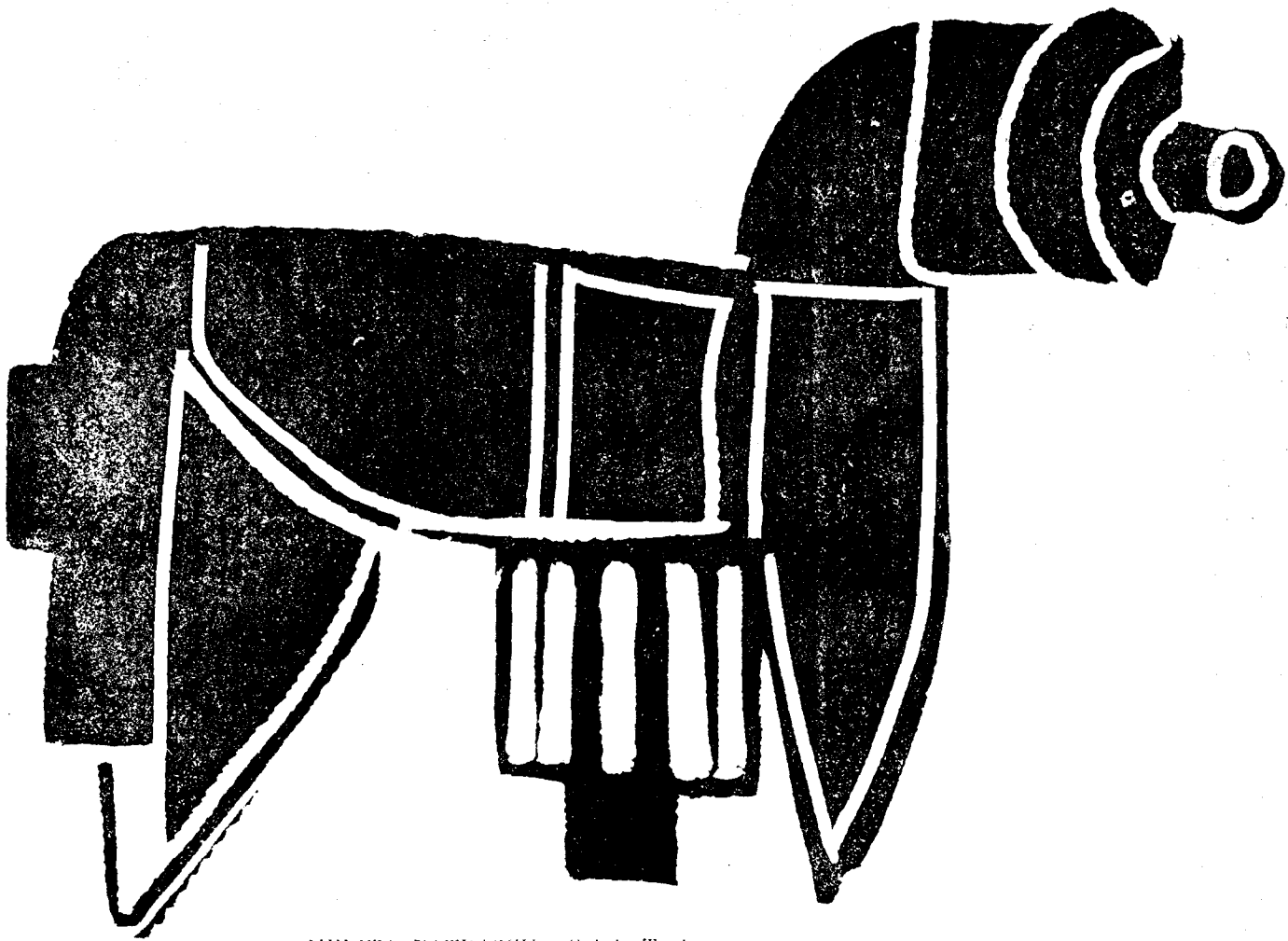
VERS

à Marcel Ianco

Caprice ta bouche file
des dentelles d'hésitation taches d'huile
ton coeur à tribord balance
sa lanterne à vitre verte ouverte
sur la ligne d'horizon
entre deux eaux les poissons passent
dans tes yeux
écailles de lune glissent éparpillées
le long de la coque en acier
j'imagine bancs peureux fins tressaillements
de cils soyeux
mât de misaine tête hautaine tu es
quand ton froufroutement de rires
sur les voiles blanches tremble
prends vite un ris sur 2 rangs de l'arrière à l'avant
Or et flamme ton oriflamme
de paroles en écheveaux
qui courent sur le ponton du bateau
et montent montent montent
jusqu'à la hune comme un oiseau
Lointaine au caravansérail
ton âme à la barre laissée
indolent le gouvernail
et révèle des caresses sans cesse

EMILE MALESPINE

5 Février 1921, Lyon.

MELITA PATRAȘCU: Calul Troian.

T I C - T A C

(VI Paradisul suspinelor)

Aci se cursă din nou mare gol în însemnările lui Dario. Mi-e greu să reconstitui amănunțit toate înămplările din acest interval. Notițele ramase și cele ce știu eu însum despre viața autorului nu-mi îngăduie s'o fac decât în linii mari. De altfel paguba poate nusi atât de însemnată de vreme ce chiar el a dat, de bunăvoie, o parte din copilăria lui, uitării. Nu tot astfel însă judeca celitorul care cere la tot pasul, harta locului și a împrejurarilor. De aceea fac complectări sumare, cu grija continuă de a nu altera caracterul descusut al însemnărilor și a nu da impresia unei colaborări pe care, hotărât, Dario ar fi respins-o.

Drepturile prieteniei sunt mărginite. Ale prieteniei noastre și mai mult. Despre ea, prietenul meu a lăsat câteva rânduri cari îmi liniază un lugar portret. Ce pot înțelege cât pot paltrunde, cu ajutorul acestuia, în dragostea ce mi-o purta? Il intercalez aci, deși nu e locul cuvenit. Simt însă nevoia unui pasport valabil în această călătorie dealungul sufletului străin. Includ deci paranteza deși celitorul mă va regăsi mai departe în adnotările acestea din cari am durat firul Ariadnei.

Dorința de a fi puternic, sigur și continuu. Prietenul meu: figură limpede și simetrică: ochii lui privesc fără uimire, expresia lui arată cunoașterea scopului de care se apropie zi cu

zi. Niciodată, de bunăseamă, nu s'a indoit că e făcut pentru altceva anume decât pentru cecece face.

Ce timiditate și ce prejudecată păstrează neatinsse lacătele ferecate peste vistieria plină a sufletului? Porțile prea hermetice pot fi sparte cu pulbere. Voința e gata, întâmplarea trebuie să fie scânteia. Atunci bolțile se vor prăbuși peste zornetul comoarei întemnițate. Vreau să o arăt nevăzută, goală, fără pregătiri, ca pe un luptător în somn.

Sinceritatea în artă este un prost sfătuitor. E o socoteală a neputinței acea pornire de a obține arta prin cât mai multă sinceritate, prin sacrificarea vanității, a rușinii și a amorului propriu pentru a cădea în cealaltă vanitate a realizării artistice. Confesiunile sunt cea mai josnică literatură. Jurnalul în sine e o scârnăvire a omului pentru ambiția de a fi scriitor.

Din punctul de vedere al creațiunii e mult mai greu să minți de cât să spui adevărul. Dificultățile cu cari ai de luptat sunt cu totul de altă natură. Cele puse în calea minciunii sunt adesea de neînvinș.

Nu pătrund rostul acestei însemnări. Poate cedez vanității de a mă să amestec în viața unui om interesant. Aveni cu toți asemenea slăbiciuni și celitorul are să mă ierte.

Teatrul noilor întâmplări—dacă se pot numi astfel schimbările încete și lipsite de senzațional pe cari vremea le înlesnește până și celei mai fără de interes vieți,—s'a strămutat în capitală. Mama lui Darie luase această inițiativă energetică.

Să fi fost silită de svonorile scandaloase cari n'au întârziat să devasteze sufletele caste, puțin după vindecare Lici? Concedierea lui Willy să fi stârnit comentarii. Nimic totuși în purtarea directoarei n'a îndreptățit defărmarea. Lia își relua postul și își păstră odaia până la sfârșitul anului. Soția lui Axel îi arătă o prietenie crescută prin apropierea prilejuită de îngrijirile și veghea din timpul zăcerii. Axel continuă să meargă la club încă vre-o două luni. E drept că părea un alt om, dar mulți atribuiau neastâmpărul său, vindecării care îi descuia traptat încheieturile. Un prieten de altădată îi propuse în fine tovărășia pe o moșie.

Ii lăsa o cincime din venitul exploatării cu singura condiție de a se așeza la țară și a-i trimite banii la Paris. Axel, își relua unica meserie pe care o cunoștea bine, își recâștigă independența materială și vază în lume. Prietenul său, cu ajutorul actelor de asociație abil ticluite, scăpă de neplăcerile situației de absentist și bizuit de-acum pe un om de încredere, plecă să-și cheltuiască veniturile în cetatea în care își cheltuisese tinerețile.

Axel plecă. Se zice însă că avu cu Lia o ultimă întrevvedere. În fața stăruințelor lui, care îi oferia divorțul, plecarea la țară și căsătoria, ea rămase neînduplecată. În acea clipă Lia se gândi mai de grabă să răscumpere mărinimia prietenei sale față de dânsa, printr'un superior act de sacrificiu și generozitate, decât să-și orânduiască noua viață.

Acestea sunt svonorile și comentariile publicului. Mara și Lia rămaseră împreună. Se îmbrăcau la fel, ca două surori tăcute. Curiozitatea lumii le izolă în aceeași prietenie hermetică.

G. RIETVELD: Cabinet de medic.

Vacanța mare le despărți. Se știa că Lia nu s mai poate întoarce în toamnă. Paloarea și tăcerea ei chemau liniști și îngrijiri îndelungi. Peste un an urmă plecarea la București.

Axel nu se mai arată multă vreme. Arar soșiau din parte-i vești și câte un ajutor.

UN MINUT DE ÎNTRERUPERE PENTRU A PREGĂTI CAPITOLUL DE ÎNCHEIERE.

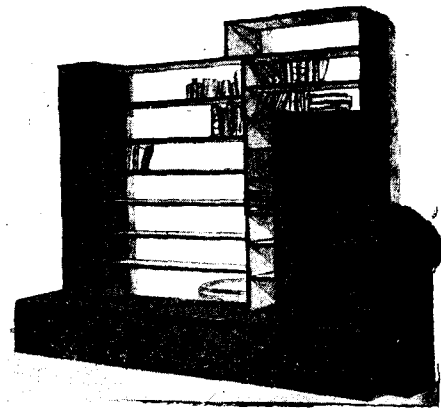
PLECAREA : CÂT MAI LITERARĂ TITLUPUTANA.

LA PERSOANA I

Redăm aceste indicațiuni subliniate în text, pe un colț de manuscris, cu majuscule. Nu ne oprim însă de a determina cititorului fiorul care ne străbate la evocarea aceasta a sărmanului amic, oprit în munca sa de reconstituire, placă după placă, a unei personalități ca un zidar rasuflând o clipă în fața lepezilor de teracotă.

Imaginea lui Darie, plimbându-se un minut, prin sinistra sa locuință, pentru a-și organiza amintirile și a le găsi din cuvinte un limbrou, și o melodie, ne rîscăm și azi.

I. VINEA.

MICLESCU: Biblioteca.

CONFESIUNI

Palori pătrund în lucruri, ora ingenuchiată e plâns îngăduit din nemurirea cetăței, peretele dă suflet procesiunii de trupuri desfășurarea cearceafurilor ca amenințări în seara deosebită de vrăji, abia, abia. Catifeaua neagră turbură miresme Singură carnea află vechi biruinți Sbatere din urmă și în acelaș târziu Cerșit acului otrăvit somnul simțurilor.

EVOCARÉ

Gând de piatră în cele din urmă neclintit Dragoste, bogăție aspră în inveliș de lână, Ținta ochilor vineți, în galbenul antic Unde amurgul șterge lumini ca o mână Cap ivit în meditații sau odihnire Intre pasări rămasc negre flori în aer Din pământ urcă sunete bună vestire, Cresc adormiri zid în veșnicia strălucită.

SERGIU DAN.

CRIZA SACĂZULUI

Suntem contemporanii unei agonii istorice: demonetizarea vioarei. Cutioara de formă renală care are conștiința încărcată de exaltarea lirismului de alungul atâtor secole, își diminuează prestigiul cu o iuteală vertiginoasă, chiar în urechile gustului mediocru.

Sonata Kreutzer a lui Tolstoi rămâne o curiozitate psihologică pentru sensibilitatea modernă. De atunci sau poate dela concertul lui Mendelssohn, ultima compoziție care a mai susținut răsuflarea jucăriei lui Paganini, vioara și a mai putut gădila serios inspirația muzicanților.

Neputința de a îmbogăți literatura unui instrument e cea mai rea prevestire pentru resursele lui. Și sărăcia producției compromite vioara, pe măsură ce ni se repetă desnădăjduit vechiul ei program.

Virtuoșii în ciuda celor mai savante cavalcade de digitație lasă tot mai sigur în urechile auditorului emoțiile rețetelor perimate.

Spiccato, pizzicato, flageolette, staccato, tombe pe o singură coardă și triluri infernale combinate cu lamenturile audantelui nu le mai deosebește personalitatea, dar aduc în schimb căscatul contribuabililor melomani. Pentru că în primul rând vioara e lipsită de personalitate.

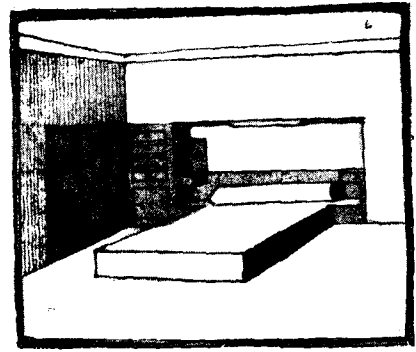
Am sfidat odată pe unul din acești ambulanzii celebri să concerteze numai cu vioara.

Cum fără pian m'a întrebat speriat? Și fără sacăz i-am adăugat imperativ.

Absența acompaniamentului lasă vioară la discreția propriei ei valori: *ridicabil*, fără a mai vorbi de estetica interpretărei care e prea des potrivită cărților poștale ilustrate. Un spirit obiectiv trebuie să socotească acompaniamentul ca materie cel puțin egală în drepturi la pretențiile spectaculoase ale vioarei. Lipsa amplexării, și a dinamismului individual în epoca noastră constrânge orice la ajutorul colectivității. Prevedem un termen apropiat când violoniștii cei mai atritați vor ceda propriului lor bun simț renunțând de a mai exploata curiozitatea generațiilor viitoare. Atunci vioara își va găsi locul și în cadrul compoziției contemporane susținută de ritm și se va consuma exclusiv în masa orchestrei care singură poate să-i tempereze lirismul și să-i interzică *le déjà vu*, al procedurilor tehnice.

Din biografia ei reținem *Revanstion-ul* întrebuițat de hindușii din Ceylon, 5000 de ani înainte (de era creștină, o mașină mică în ale cărei două coarde arcușul rămânea printr'un dispozitiv simplu prizonierul ritmului. Fără pretenția de a imita animalele domestice și durerea umană, forma această primitivă cu expresia pur ritmică n'ar fi căzut niciodată în păcatele romantismului morbid ale vioarei evoluată.

I. G. COSTIN.

MICLESCU: Dormitor.

DÉCLARATION

DU 27 JANVIER 1925

Eu égard à une fausse interprétation de notre tentative stupidement répandue dans le public.

Nous tenons à déclarer ce qui suit à toute l'ânonante critique littéraire, dramatique, philosophique, exégétique et même théologique contemporaine :

1° Nous n'avons rien à voir avec la littérature,

Mais nous sommes très capables, au besoin, de nous en servir comme tout le monde

2° Le SURREALISME n'est pas un moyen d'expression nouveau ou plus facile, ni même une métaphysique de la poésie ;

Il est un moyen de libération totale de l'esprit

et de tout ce qui lui ressemble

3° Nous sommes bien décidés à faire une Révolution.

4° Nous avons accolé le mot de SURREALISME au mot de RÉVOLUTION uniquement pour montrer le caractère désintéressé, détaché, et même tout à fait désespéré, de cette révolution.

5° Nous ne prétendons rien changer aux mœurs des hommes, mais nous pensons bien leur démontrer la fragilité de leurs pensées, et sur quelles assises mouvantes, sur quelles caves, ils ont fixé leurs tremblantes maisons-

6° Nous lançons à la Société cet avertissement solennel Qu'elle fasse attention à ses écarts, à chacun des faux-pas de son esprit nous ne la raterons pas.

7° A chacun des tournants de sa pensée, la Société nous retrouvera.

8° Nous sommes des spécialistes de la Révolte.

Il n'est pas de moyen d'action que nous ne soyons capables, au besoin, d'employer.

9° Nous disons plus spécialement au monde occidental :

le Surréalisme existe

— Mais qu'est-ce donc que ce nouvel isme qui s'accroche maintenant à nous ?

— Le SURREALISME n'est pas une forme poétique.

Il est un cri de l'esprit qui retourne vers lui même et est bien décidé à broyer désespérément ses entraves, et au besoin par des marteaux matériels.

Du Bureau de Recherches Surréaliste,

15 Rue de Grenelle

Louis Aragon, Antonin Artaud, Jacques Baron, Joe Bousquet, J.-A. Boiffard, André Breton, Jean Carrive, René Crevel, Robert Desnos, Paul Eluard, Max Ernst, T. Fraenkel, Francis Gérard, Michel Leiris, Georges Limbour, Mathias Lübec, Georges Malkine, André Masson, Max Morise, Pierre Naville, Marcel Noll, Benjamin Péret, Raymond Quéneau, Philippe Soupault, Dédé Sunbeam, Roland Tual.

TEAMA DE O CARTE

Publicăm primul capitol al faimosului roman „Excelexa Sa I. H. H. Pantelimon“ al lui N. D. Cocea. Faimos încă înainte de a fi cetit. Venindu-și în fire, guvernul, deși reține manuscrisul, tăgăduște că ar fi dat cea mai mică însemnătate acestui roman. Dacă autoritățile vor confisca numărul de față al „Contemporanului“ vom avea proba pozitivă a motivului panice care a scuturat și sbărlit clasa noastră conducătoare. Dacă autoritățile nu vor confisca revista noastră, asta nu va însemna însă că suprimarea „Chemării“ nu se datorește romanului lui N. D. Cocea. Nu e aci nimeni paradoxal. La fel se întâmplă cu analiza Wassermann.

N. R.

VINE DOMNITA !...

Sora Glafira urcă două câte două treptele stăreției, se opri o clipă, cu mâna la inimă, în cerdacul umbril, răcoros, animat ca un leagăn imens printre ramurile nenumărate de viță sălbatică și, cu pași tiptili, se îndreptă spre fereastra chiliei unde locuia, trudită de munca zilelor, sora Veniamine, nepoata maicii starețe. Printre magheranul și mixandrele rânduite una lângă alta pe pervazul ferestrei, sora Glafira zări sămburele de lumină al candeliei răsfrângându-se în cele cinci icoane rânduite în chip de cruce la capătul patului și, printre pernele albe ca zăpada, pletele negre ca nopțile fără lună și resfirate în capricioase părae de păcură, ale celeia care dormea.

Cu vârful degetului numai, sora Glafira bătu mai întâi ușor în geam. Dar văzând că nimic nu se mișca în odă, bătu ceva mai tare. Atunci păraele de păcură se ridicară vâlvoi în aer și-un chip zburit, somnoros, speriat, dar adorabil toluși, răsări din așternut. În lăcerea profundă a nopții se auzi limpede întrebarea înăbușită:

— Cine e?

— Eu sunt. Nu te speria, sora Veniamino. Eu sunt, Glafira. Deschide repede ușa, trebuie să sculăm pe maica stareță.

Sărind din pat, frecându-se la ochi, căutând cu vârful picioarelor papucii de păslă, întinzând mâna spre clanța ușii, trăgând zăvorul, făcând toate mișcărilor astea automate, sora Veniamina mormăia în același timp printre dinți:

— Dar ce este! Ce s'a întâmplat? a luat loc anăstirea? Abia am apucat să închid ochii... Nu mai are omul chip nici să-și înfîndă oasele... Pare că au năvălit tătarii!... De când cu războiul ăsta... Dăre-ar focul în el de război să dea!...

Sora Glafira zâmbi înveselită de supărarea prietenei ei, vecinic neobosită, și vecinic morăcnoasă, se strecură ca o umbră prin crăpătura ușii și, ajutând-o să se îmbrace în pripă, făcea pe mâniața și-o muștra dulce:

— Nu mai bombăni acum degeaba!... Ori o să bodogănești, ori nu, toț o să te scoli din pat și o să nechezi toată noaptea... Utilă-te mai bine în oglindă să vezi ce urâtă ești când înlinzi bolșorul!... Dă-mi-l să-l sărut!...

— Dacă-i urit!

— Ce-ți pasă dacă îmi place mie!... Așa... Iacă odată... Lung... și-acum, hai! repede, aruncă ceva pe tine... și fugi la maica stareță.

— Da' de ce?

— Nu îți-am spus? Trebuie s'o sculăm. Toată mănăstirea e în picioare. Vine Domnița!

Și pe când sora Glafira, durdulie și senzuală, își lungea încă buzele ca o pisică luată brusce dela oala cu smântână, Veniamina de-abia atunci căscă ochii mari, păru în sfârșit că se deșteaptă din somn și repetă:

— Vine Domnița!... Da de ce vine acum?... Ca strigoii la miezul nopții!...

— Asta s'o întrebi pe dânsa! Eu atâta știu că un militar a adus vestea maicii arhondare care m'a trimis să vă dau de știre... Utilă-te și tu pe fereastră, ograda e plină de lumină.

În adevăr, prin frunzișul coardelor noduroase de viță sălbatică, sub lumina specterată a lunii, scânteii galbene, ca lieuricii, forfoteau de colo colo, și umbre negre se strecurau pe lângă ziduri sau treceau în pălcuri spre pridvorul bisericii care-și lumina ferestrele una câte una. Sora Glafira nu exagerase. Toată mănăstirea era în picioare.

Pela zece ceasuri, când maicele dormeau mai adânc

M. IANCU: Vestibul

și când nici tipenie de om nu tulbura pacea nopții și liniștea sfântului lăcaș, un ofițer băluse cu pumnii și cu mânerul săbiei în poarta grea de stejar masiv ferecată pe de margini, și ceruse să vorbească, impacient și zorit, maicii arhondare. Aceasta a aflat că Domnița, care-și anunșase sosirea în nenumărate rânduri, plecase din Iași cu automobilul, pe înserate, și avea să sosască înainte de miezul nopții. Colonelul Dragomir, comandantul regimentului în refacere din Târgul-Neamț, avusese cinst să vorbească personal la telefon cu soția primului ministru și se grăbise să trimească pe aghiotantul lui de încredere cu instrucțiunile necesare. Cum însă, odată cu Domnița, veneau încă o doamnă de onoare, trei mușafiri străini, un ofițer dela marele cartier atașat pe lângă dânsii și câțiva servitori, e lesne de înțeles că era nevoie de cel puțin zece camere, cele mai bune din mănăstire, pentru înalții oaspeți, și de alte câteva odăi, mai modeste, pentru personalul de serviciu.

Maica arhondara ridicase brațele desnatăruite în tavan și se jurase pe toți sfinții ca în toată mângăstirea nu se mai găsește nici două încăperi libere pentru mușafiri. Unele erau ocupate de intendența armatei. Altele de familiile câtorva ofițeri superiori. Și în cele mai spațioase erau îngrămădiți umii peste alții, o mulțime de ranii și de convalescenți. Însăși maicele locuiau câte două și câte trei într-o singură chilie. Unde ar fi putul să gasească și în toată nopții, atâtea odăi libere, când pâna și ea fusese dată afară din arhondarie și dormea de trei, săptămânii încheiate, în cerdac!

Dar aghiotantul colonelului Dragomir avea conștința precis și ceasurile erau numărate. Prevăzător ca totdeauna, luase cu el un pluton de soldați calări, cari îl așteptau la poartă. Parlamentările de rigoare urmări deci, seure, militărești.

— Care e cea mai bună casă din mănăstire?

— Casa maicii starețe.

— Cine e încuierat în l'nsa?

— Cneoana și copiii domnului general Prodan.

Locotenentul trecut repede:

— Alta?

— Arhondaricul...

— Cine-l ocupă?

— Cu domn general dela întindea.
— Singur?
— Da, singur. Numai o odă e plină cu saci și lăzi de loli felul.

Aghioltantul încrunta din sprâncene:
— Dar mai sunt și alte case bune de locuit, printre cocioabele astea!
— Mai sunt. Fărăste. A maicei econoame... A maicei Cerchez A...

— Cine stă într'însele?
— Râniți aduși de pe front L...
Figura aghioltantului de serviciu se luminează. N'avu nevoie să se gândească năci o clipă mai mult. Intrebă scurt:
— Unde sunt?

Apoi, — pe când plutonul de soldați calări se oprea în fața caselor ocupate vremelnice de răniții cari, la adăpostul streșinilor largi, lăsate sub razele lunii ca o binecuvântare peste trupurile lor zdrobite și peste florile din grădina, nici prin vis nu bănuiau ce-i așteaptă,— maica arhondara alerga într'un suflet din chilie în chilie, bătea la toate ușele, întrerupea toate odihnele, se ruga de unele, dojea pe altele, răspândea alăta râvnă și mișcare în jurul ei încăl, de-odata, mânăstirea întregă vui de glasuri și de zumzet ca un stup de albine.

Când maica stareței, albă ca neaua de anii lungi petrecuți în posturi și rugăcuni, cu fața mai scorojită de suferințe trupești și de patima celor sfinte de cât pergamentul în care sunt legate ceasloavele vechi, cu mâini mai transparente de cât ceara lumânării subțiri care-și pălpăia flacăra între degetele ei respirate, rari în mijlocul turmei cucivoase păstorile de dansa, întreg soborul o aștepta în lina bisericii, bătrânele încovoiate, iar cele tinere cu camilancele lipite de pământ.

Încet, ridicându-și cu greu, dar hotărât, mâna dreaptă sprijinită de brațul sorii Veniamina, ea le făcea semn să se scoale. Aruncându-și privirea ochilor ei încă vii și ageri asupra razelor nenumarate cari înluneceau intrarea sfântului lăcaș, bătrâna stareța se revăzu cu decenii îndărăt, pe vremea când glasul ei temut și cuvântul înfricoșat al Domnului treceau, peste capetele înclinate, ca vântul peste lanurile de grâu. Uitând scurgerea anilor și răutatea veacului, cu aceeași căutătură imperioasă de altă-dată, ea chema rând pe rând la dansa pe secretară, pe casierică, pe econoamă, pe arhondară, pe toate cucernicele maici cari ocupau slujbe mari sau mici în ierarhia monahală și, în cuvinte cumpătate dar inflexibile, le povățui ce-aveau să facă în noaptea aceea și în zilele următoare, ca să primească cu cinstea cuvenită pe soția celui mai înalt demnitar al țării. Apoi, după ce vorbi astfel, așteptă până ce toate emisarile disciplinei și bunele orândueli mânăstirești dispărură în noapte, și intră în biserică.

Biserica strălucea toată de aur, de argint și de lumini nenumarate. Candelabrele grele de alamă erau aprinse și, în penumbra cupolelor negrite de fumul lumânărilor, flăcările candelor tremurau ca stelele cerului prin pânza albastră și diafană a norilor de tămâie. Catapiteasma se ridica imensa, masivă, dar ușoară totuși și avântată spre cer ca o săgeată, de-alungul icoanelor și crucilor ei brodate în aur. Îndărătul întreitului rând de perdele făcute din maramă țesute în fir, din valuri curgătoare de beteală și din colanuri de monede rare, de mărgăritare și de nestemate.

Maica Domnului zâmbea misterios pruncului divin pe care-l strângea în brațe. O soră, sveltă în vestmântul ei cernit, se înălță în vârful picioarelor, aprinse o uluină candelă de-asupra icoanei făcătoare de minuni și,— ca și cum și-ar fi cerut iertare că adăoga lumini pământești strălucirii ei eterne, — bătu trei mătămii, lungi și rare, la picioarele prea sfintei și, după ultima mătămie, rămase prosternată la pământ.

Văzând biserica strălucind de curățenie și de lumini, ea o mireasă, Stareța se opri în prag, își împreună mâinile și mulțumi lui Dumnezeu, în cuvinte simple, pornite din adâncul inimii, pentru darul anilor ei numeroși și pen-

truca își pastrase, neatinsă, casa Lui, în mijlocul nebuliciei și prăpădului obște.

Atunci, ca și cum Dumnezeu i-ar fi răspuns de sus, biserica se clatină din temelie, flacăra lumânărilor se plecă într-o parte și glasul clopotelor sună în turnuri, surd și lung ca răsunetul unui tunet.

Era semnalul convenit.

Domnița sosise.

Soborul o întâmpină cu solemnitate, ea pe mai marii pământului și cu prietenească simpatie, ea pe-o cunoștință veche. Maicele bătrâne o priveau cu ochi umezi de respectuoasă adorare; surorile se îngrămădeau în jurul ei cu îndrăzneala temerară a naturelor sfioase. Ea își flutură pe umeri vălul de autoanabil care-i acoperea fața, și întinzându-le brațele la toate, lăsa să-i cadă în cale-i, ca un dar ceresc, mânăstirile de flori primite dela primari și sub-prefecți, de-alungul drumului. Făcându-și loc cu greu printre ele, avea pentru fiecare o mângâiere sau o vorbă bună. Uneia, chiretă, gârbovită, făcută ghem, uitată de Dumnezeu și de oameni pe fața pământului, ea îi spuse cu veselă mirare: „tot tânără, măicuță Amfilafio, și tot voinică te regăsești!... Altele, care era fudulă de urechi încă de pe vremea rezmeriței și care acum nu mai auzea nici sunetul „bondarului”, clopotul cel mare urcat în zilele lui Ioan-Vodă cel cumplit, ea îi șopti abia: „măică Elpidio, am văzut pe înalt prea sfântul la Iași, așa cum m'ai rugat...”; dar își mișca buzele, rar și apăsă, ca să fie înțeleasă numai din privire. Iar sorii Glafira, după ce-o privi lung în ochi până ce genele cucivoasei tremurară și se lăsară în jos ca draperiile unui alcoav, îi murmură: — „nu te-am uitat. Tot pe tine o să te cer maicii starețe.

Stareței îi sărută cu evlavie mâinele sbârците și îi prezintă, cu frumoase vorbe de laudă, pe oaspeții cari o înșoleau: un comandant francez, scriitor cu renume în lumea întreagă, un general englez, viteaz printre viteji; un nobil rus, refugiat la noi de urgia revoluției; pe tânărul și fercheșul locotenent Faute; și pe o doamnă din lumea mare, minunal de frumoasă, care avea în scilpitoarele ei cămăși și fote naționale, nevinovăția cămpenească și prestigiul bogăției.

— E cea mai bună prietenă a reginei, șopti Domnița, la urechea maicii starețe. Aș dori să păstreze o amintire plăcută din trecerea ei prin sfântul lăcaș al mânăstirii. Sfinția ta va îngriji să i se dea o soră îndemânatecă, de pildă..., pe Veniamina, dacă e cu puțință. Cât despre mine, te rog să nu ai nici un fel de grijă. Am vorbit cu sora Glafira să-mi dea o mână de ajutor în puținele zile cât voi sta printre cucivoasiile voastre. Vite-o!... Spune-i și d-ta dorința sfinției tale.

Domnița făcu semn surorii să se apropie. Și sora Glafira veni spre dânsule, luncând în rasa ei neagră pe lespezile de piatră, dreptă ca o lumânare cernită, zveltă ca brazii tinere pe coamele munților, cu gura pârăuită, cu pleoapele lăsate, cu nasul ridicat nostim spre cerurile ingeritor, viziune de rai și de iad în același timp, faptură ireală parcă anume făcută pentru toate visurile mistice și pentru toate dorințele pământești. Ajunsă în fața stareței, copila se înclină spre treptele jilțului episcopului, ca o ramură cu roade prea multe și prea grele... Corpul ei învult și tainic se desena admirabil sub eutele masive gle rasei.

Domnița o privi lung. În ochii ei mijiră două focuri sumbre și roșii, ca două reflexe de incendiu. Și pe când corul surorilor înlona, cu glas suav și serafic, cântecul de slavă, de speranță și de umilință:

Prea sfântă Născătoare de Dumnezeu,

Miluește-ne pre noi...

nestimatele dela degetele prințiare, purtate înfinit de încet pe spintarea încovoiată a sorii Glafira, scilpiră, pe fondul negru al vestmântului sacerdotă, asemenea lieărilor de candelale peste tenebrele unui mormânt.

ROUTE

Tout le long du chemin
cu plein village
nos coups de trombe

tombent comme des bombes ;
dans des groupes d'enfants.

Eparpillement.

Nous coupons les villages,
Les réverbères
ont des piquants de lumière
comme si nous roulions
sous des oursins

dans la mer,
Par les portes entrouvertes

des demi-femmes nous regardent.

La vitesse devient si régulières
qu'elle semble s'annuler.

Vers nous inévitables
s'avancent les clochers
les banques, les fontaines.

Ici et là,
des hommes
pâles d'électricité
nous voient.

GEORGES LINZE.

NOI revistă de artă futuristă (Prampolini, Roma) număr special consacrat teatrului nou mondial. Prampolini expune proiectul său de a dinamiza lumina pe scenă, dându-i valoare dramatică și expresivă. F. T. Marinetti e contra teatrului psihologic și reclamă un teatru abstract al elementelor pure liberate de logică. Teatrul modern rus, olandez, ceh e trecut în revistă. Foarte multe clișee decoruri, costume, machele.

365 director Tamas, Aladar, Budapest. Arta nouă fusese interzisă și exilată de guvernele amiralului Horthy. Salutăm prima revistă de avangardă la Budapesta.

DER STURM (Herwart Walden) foarte interesante reproduceri din Jan Zrzavy.

ANTHOLOGIE (Liege) Man-Avil, consacrat constructivismului polonez.

JULJAN PRZYBOS SRUBY poet polonez ne trimite volumul său de versuri. Copertă frumoasă.

ALMANACH NOWES SZTUKY, redactor Ștefan Kordjan Gacei, Varșovia. Material bogat — modern.

Primim; „Trei Cruci“ Apocalips în nouă tablouri de Isaia Răsăciuni și „Visătorul“ și „Prietenii“ de Constantin Tanerrier. Curente noi încep să se materializeze — Sunt începuturi asupra cărora vom reveni în numărul viitor pe larg

PASMO 10 director Cernik, Brno-Julianov colaborează R. Myzel, Krejcar, Halas, Remancăm un articol despre futurism de K. Teige și studiul lui Ozenfant despre standardizarea formei.

7. ARTS, aduce un număr bogat despre cinematograful în raport cu conferința lui Marcel L'Herbier la Bruxelles.

WASMUTH-Verlag aduce în ultimul număr reproduceri din lucrările arhitectului Riphahn, un articol susținut cu reproduceri din opera Olandezului I. P. Oud, etc., etc.

VAN DE VELDE, cunoscutul promotor al modernismului în arhitectură a cules toate studiile sale estetice într-un bogat volum ilustrat în Editura „Equerre“, la Bruxelles.

LÉON CHENOY, ne trimite un prea frumos volum de versuri, ilustrat de Flouquet asupra căruia vom reveni.

A.B.C., revista de construcții noi din Elveția consacra două numere betonului și derivatele sale. Articole de Stamm Roth, Schmith și Litsitzky.

Contemporanul organizează în cursul lunii Mai o demonstrație de artă nouă: Teatru, Film, Muzică, Celiri, Dans. Vom da amănunte la timp.

Les 7 Jours. — Dir. Tairoff — Kamerný Teatre, Moscova New-York.

Ma. — Amalienstr. 26 — Dir, Kassak, Vienna.

L'esprit Nouveau. — Dir. Ozenfant Jeanneret — 3 Rue du Cherche Midi, Paris.

La vie des Lettres et des Arts. — Nicolas Beauduin, Paris Neuilly.

Merz. — Dir. Kurt Schwitters — Waldhausenstrasse 5 Hannover.

Anthologie. — Dir. Georges Linze. Liège.

Manometre. — Dir. Emile Malespine, Lyon.

The Little Review. — New-York.

G. — Revistă Constructivă radicală — Material pentru construcția elementară — Dir Hans Richter, Berlin-Friedeanu.

Blok. — Dir. Henry Stazewsky — Ul Wspolna 20 m. 39. Varșovia.

7 ARTS

revistă săptămânală de artă nouă.
271 Bly, Léopold
Bruxelle

„PERISKOP“

revistă de artă nouă
S. Gyorgy, Piața Catedralei
Arad

„STURM“

Dir: Herwath Walden
Berlin

L'ESSAME

Diretta d'a Enrico Somarè
Milano

LA VIE DES

LETTRES

ET DES ARTS

Nicolas Beauduin

LENINE et LE PAYSAN RUSSE DE

MAXIME GORKI

trad. Michel Dumesnil de Gramont

KRA, editor

LA REVUE EUROPEENNE

No. 26